

BURSA ECZACI ODASI
1999-2000 DÖNEMİ:

Mali kongresi yapıldı...

Bursa Eczacı Odası 1999-2000 Dönemi Mali Kongresi 30 Eylül 2000 tarihinde Altıncıyan Tesislerinde gerçekleştirildi.

Toplantıya 334 üye katıldı.

Kongrenin açılış konuşmasını oda başkanımız Ecz. Kemal YENİKALE yaptı. Dönem içinde yapılan çalışmalardan söz ederek gerçekleştirilen ve üzerinde çalışmaları süren projelerin meslek onurunu daha iyi seviyelere getirmek olduğunu vurguladı.

Konuşmasını bitirdikten sonra divan için Ecz. Atilla AŞAN tarafından teklif edilen listeyi, üyelerin onayına sundu. Oybirliğiyle divan heyetine Ecz. Hüseyin YÜKSEL (başkan), Ecz. Buket UYGUR (başkan yardımcısı), Ecz. Yeşim Tuğba ÖZAY (üye), Ecz. Kıvanç ATMACA (üye) seçildiler.

Divan Başkanı gündem maddelerine geçti. Saygı duruşunda bulunulduktan sonra yönetim kurulu, faaliyet raporunu okumak üzere Genel Sekreter Ecz. Müjdat SAĞIR'a söz verildi.

Ülkemizin giderek yoğunlaşan ve bürokrasinin hantal işleyişi içinde çözümsüzlüğe doğru yol alan sorunların, sivil toplum örgütlerinin yükünü giderek arttırması, artan sorumluluklara karşı mesleğimizin kronikleşmiş problemlerinin çözümü eczacı odalarının yetki ve sınırlarını aştığı, TBMM'nde yapılacak kapsamlı çalışmaları beklediğini söyleyerek 1999-2000 yönetim yılı içinde yapılan çalışmaları üyelerimizin bilgisine sundu :

- *Kurumlarla olan ilişkilerimiz,
- *Üyelerimiz ile olan ilişkilerimiz,
- *Deontolojik sorunlarla ilgili çalışmalar,
- *Eğitim çalışmaları,
- *Sosyal etkinlikler,
- *Deprem ile ilgili çalışmalar,
- *Odamızın temsil edildiği toplantılar ve mesleki çalışmalar
- *Onur kurulu çalışmaları,
- *Mesleki projeler

Ana başlıkları olan çalışmaları anlatarak konuşmasını bitirdi.

Daha sonra Divan Başkanı, mali raporu sunması için Sayman Ecz. Deniz İÇER'e söz verdi. Saymanımızın konuşması bittikten sonra gündemin diğer maddesi olan Denetleme Kurulu Raporunun okunması için Ecz. Hüseyin OKATAN'a söz verildi. Denetleme Kurulu raporunun okunmasından sonra raporların görüşülmesine geçildi. Görüşmelerden sonra, her iki rapor ayrı ayrı oylanarak oybirliğiyle kabul edildi.

Divan Başkanı Ecz. Hüseyin YÜKSEL, gündemin diğer maddesi olan "Uygun bir yer bulunduğu oda yeri alınması için yönetime yetki verilmesi" maddesini genel kurulun görüşüne ve onayına sundu.

Dilek ve öneriler bölümünde yönetim kurulu çalışmalarına teşekkür eden üyelerimizin konuşmaları ile genel kurulumuz sona erdi.

Gen Aktarımlı Bitkilerin Geleceği...

Genetik değişiklerden (modifikasyonlardan) geçmiş (GM) besinlerle ilgili tartışmalar sürüyor.En çok GM tarım ürünü üreten ABD'de bu konu kamuoyunun dikkatini çekmeye başladı.Bu durum,Avrupa'da olduğu gibi,ABD'deki kimi büyük gıda firmaların da GM ürünlerin ötekilerden ayrılmasını istemesi ya da bunlarla kullanmayı reddetmesiyle birlikte değiştirdi. Geçtiğimiz Ocak ayının sonunda,GM organizmalarla ilgili etiketleme ve ticaret uygulamalarının tartışıldığı uluslararası protokolde,ABD de,şimdiye kadar sürdürdüğü katı tutumunu değiştirdi.Birleşmiş Milletler'in Biyolojik Çeşitlilik Konvansiyonu'nun Biyogüvenilirlik Protokolü,genetik değişik uygulanmış bitki türleri,hayvanlar ve bakterilerden çevreyi korumaya yönelik kurallar getirmeyi amaçlıyor.

Son yıllarda teknolojik uygulamalar arasında belki de en çok tartışılan bir konu var:Soya fasulyesi,mısır,pamuk gibi bitkilerin büyümesini ve tarladaki verimini arttırmak üzere kimi özelliklerinin genetik müdahalelerle yeniden düzenlenmesi.Genetik değişiklerden geçirilmiş (GM) besin ürünlerinin pazara sunulmasını ,Avrupa kamuoyu,büyük bir tepkiyle karşıladı.Özellikle,Monsanto,Novartis

gibi şirket adları,Avrupa kamuoyunun belki de en çok duyduğu sözcükler oldu. Tartışmaların bir bölümü tekelleşme ve Amerika karşıtı tutumlardan besleniyor olsa da,esas konu,GM ürünlerin tüketiciye yararının az olması, bunların çevre ve sağlığa etkileri ve kimi etik sorulardı.Üzerinde en çok durulan konuya,etiketlendirmeydi."Frankenstein yiyeceği"yakıştırmayı yapılan GM besinlerin paketlerini, başka besinlerden ayırt etmenin bir yolu yok.Tüketiciler,bu paketlerde,içeriğın GM ürünlerden oluştuğunun belirtilmesini istiyordu.Avrupa'da kamuoyunun tepkisi sonucu pek çok şirket,ürünlerinde GM malzemeler kullanmayı reddetti.Şimdilerde,GM besinler konusundaki tartışmalar ve kamuoyu tepkisi ABD'ye sığmamış görünüyor.

ABD'de,özellikle hazır gıda sektöründe GM ürünler çok kullanılıyor.Yakın zamana kadar ABD'deki tüketiciler,satın aldıkları ürünlerin çoğunun GM maddeler içerdiğinin farkında bile değildiler. Fakat,en çok GM tarım ürünü üreten ABD'de de bu konu kamuoyunun dikkatini çekmeye başladı.Tepkiler karşısında, ABD'deki kimi büyük gıda firmaları GM malzemeler içeren ürünlerin ötekilerden ayrılmasını istedi.Bebek maması üreten şirketler gibi kimileri de,ürünlerinde GM içeren

malzemeleri kullanmayı durdurdu.İki ay önce Seattle'daki Dünya Ticaret Örgütü görüşmeleri sırasındaki protesto eylemlerinin de,ABD toplumunun GM besinler konusundaki ilgisini arttırdığı söyleniyor.

Tarımda biyoteknoloji uygulamalarını endüstrilemiş ülkelerde,altı büyük yaşam bilimi şirketi,Astra-Zeneca,Aventis, Dow,Dupont, Monsanto ve Novartis elinde bulunduruyor.GM ürünler şu anda dünyada,özellikle de ABD'de yaygın olarak üretilmekte.Örneğin,ABD'de bu ürünler,mısırın %25'ini,soya fasulyesininse %40'ını oluşturuyor.Monsanto'nun geliştirdiği Roundup ready soya fasulyeleri ve Bacillus thuringiensis (Bt) toksini etkisine sahip mısırlar,tarım ilaçlarına olan ihtiyacı azaltarak ürünün maliyetini düşürüyor.Kimileri,zararlıların bu bitkilere karşı bağışıklık kazanarak "süper zararlılar" haline dönüşebileceğini düşünüyor.Öteki genetik müdahalelerse,örneğin doymamış yağ oranı yüksek yağ üreten "canola" lar gibi,ürünün ticari değerini arttırmaya yönelik.Pek çok kişi de,genetik müdahaleyle temel besin değerleri artırılmış ürünlere dünya nüfusunun beslenme sorununa çözüm getireceği gözüyle bakıyor:Provitamin A (beta karoten) açısından zenginleştirilmiş pirinç gibi.

ABD'de yaşanan son gelişmelerden

biri de,daha önce Bt toksin taşıyan mısır polenleriyle zehirlendiği ortaya çıkan kral kelebeklerinin korunmasına yönelik bir çalışma oldu.Hükümet,çiftçilerle,zararlılara dayanıklı GM mısırların çevresine normal mısırlar ekilmesi konusunda anlaşta.Bu yolla,GM mısırlara karşı bağışıklık kazanacak zararlılarında yayılmasını engellemeyi hedefliyorlar.

Montreal Protokolü

Ocak ayının sonunda,GM organizmalarla ilgili etiketleme ve ticaret uygulamalarının tartışıldığı uluslararası protokolde, ABD'de,şimdiye kadar sürdürdüğü katı tutumunu değiştirdi.Birleşmiş Milletler'in Biyolojik Konvansiyonu'nun Biyogüvenilirlik Protokolü,çevreyi genetik modifikasyon yapılmış bitki türleri,hayvanlar ve bakterilerden korumaya yönelik kuralları getirmeyi amaçlıyor.Bu protokole göre ülkeler,eğer genetik modifikasyondan geçmiş bir ürünün güvenilir olduğunu gösteren yeterli bilimsel kanıt olmadığı kanısına kapılırlarsa,bu ürünün ithalini yasaklayabilecek.Protokol,bu ürünlerin taşınması ve etiketlenmesi için de kuralları getiriyor.Mısır ve pamuk gibi genetik düzenlemeden geçmiş malların taşınması sırasında bunların üzerinde

"düzenlemeden geçmiş organizmalar içerebilir" sözleri yer alacak.Geçtiğimiz yıl Kolombiya'nın Cartagena kentinde yapılan görüşmeler,ABD ve öteki beş ülke,Kanada, Avustralya, Aarjantin,Şili ve Uruguay,125 ülkenin nayladığı anlaşma taslağını reddedince anlaşmaya varılmadan sonuçlanmıştı.

Açlık Sorununa Çözüm mü?

1998 yılında,genetik değişiklerden geçmiş ürünler.Çin dışında kalan yerlerde 29 milyon hektarlık bir alanda ekilip biçildi.O yıl,ABD'de üretilen pamuğun %35'i,mısırın %25'i GM türlerden oluşuyordu.Geçtiğimiz yıl,GM bitkilerin ekilip biçildiği tarım arazilerinin yüzölçümü 70 milyon hektara çıktı.Bitkilerde ticari amaçla yapılan genetik müdahaleler,tek gen değişimleriyle bitkileri zararlılara ya da tarım ilaçlarına karşı dayanıklı duruma getirmeyi hedefliyor.Gelişmekte olan ülkelerde yetiştirilen GM ürünlerin çoğu sanayi kullanımlı ürünler.Örneğin Çin'de bir milyondan fazla çiftçinin Bt pamuk yetiştirdiği biliniyor.Ancak,"dünyayı beslemek" iddialarının yanı sıra,büyük yaşam bilimi firmaları,yoksul çiftçilerin ürünleriyle fazla ilgilenmiyor,çünkü bunların getirisi az.Ancak,GM tenolojisi

tümüyle özel sektörün elinde değil. Uluslararası Tarım Araştırmaları Danışma Grubu CGIAR'ın uluslar arası araştırma merkezleri ve batıdaki kimi gönüllü kuruluşlar,yoksul çiftçilere yarar sağlayacak biyoteknolojik gelişme oluşturulması çalışmalarını destekliyorlar.Örneğin bu gönüllü kuruluşlardan Rockefeller Vakfı,son 15 yılda pirinç teknolojisi araştırmalarına 100 milyon ABD doları yatırmış.Asiya,Afrika ve Güney Amerika'dan 400 bilim adamı yetiştirmiş.Bugün Asya'nın çeşitli yerlerinde biyoteknolojinin,pirincin iyileştirilmesi için uygulanması üzerine çalışan önemli sayıda bilim adamı var.

Yeni türlerin çoğu,doku kültürü ve işaretçi genler yardımıyla gen belirleme tekniklerinin kullanılmasıyla ortaya çıkarılmış. Örneğin,Batı Afrika Pirinç Geliştirme Birliği, anter kültürünü,verimi yüksek Asya pirinçleriyle geleneksel Afrika pirinçlerini çarpazlamak için kullanmış.Ortaya çıkan bitki,gelişiminin ilk basamaklarında Afrika pirinci gibi,tanelerini gölgede bırakacak biçimde büyüyor.Olgunluğa eriştiği zamansa,daha az uğraşmayla yüksek verim veren Asya pirinçlerine benziyor.DNA işaretçileri yardımıyla yapılan gen aktarımı tekniğiye,bitkilerin patojenlere karşı direncini ve kuraklığa dayanıklılığını arttırmak için, bun-

”dünyayı beslemek”
iddialarının
yanısıra,
büyük yaşam bilimi
firmaları,
yoksul çiftçilerin
ürünleriyle
fazla ilgilenmiyor,
çünkü bunların
getirisi az.

ları sağlayan genlerin toplanmasında kullanılıyor.

A Vitaminli Pirinç

Bitkilere daha iyi gelişmelerini sağlayan yeni özelliklerin eklenmesinin yanısıra, GM teknolojisi, besleyici özellikleri artırılmış bitkiler üretmek için de kullanılabilir. Bu konudaki en umut verici gelişmelerden biri, pirince provitamin A (beta karoten) üreten genlerin aktarılması oldu. Dünya nüfusunun yarısının temel besin maddesi olan pirinç, gerçekte vitamin açısından zengin bir besin değil. Örneğin, Güneydoğu Asya’da 5 yaşın altındaki çocukların %70’i A vitamini eksikliği çekiyor. Fotosentez için gerekli bir pigment olan beta karoten, pirinç dahil tüm bitkilerin yeşil dokularında bulunur. Ancak, tohum gibi fotosentez yapmayan dokularda genellikle bulunmaz. Havuç kökü gibi fotosentez yapmayan dokuların da beta karoten bitkiler olsa da, araştırmalara rağmen, geleneksel tarım ürünleri arasında tohumlarında beta karoten bulunan pirinç mutantlarına rastlanamamış. Tohum hücrelerinin beta karoten üretmesi için genetik mühendisleri pirinç genomuna, beta karoten sentezinde anahtar enzimlerden sorumlu üç gen aktarmışlar. Gen aktarımlı bu pirincin taneleri, parlak sarı yeşil renkte. Bunlar, bir insanın A vitamini gereksinimini yalnızca pirinçten almasına yetecek kadar beta karoten içeriyor. Bilim adamları, pirince, bitkinin demir açısından besleyiciliğini üç katına çıkaran genler de aktarmışlar.

Terminatör Teknolojisi

Bitki biyoteknolojisinin insanlığa potansiyel yararları gözden kaçmayacak kadar çok. Ancak, Nature’ın 2 Aralık 1999 tarihli sayısında yazan Conway ve Toenniessen’e göre bunlar, tohumlar parasız olarak ya da çok düşük fiyatlarla satılmadıkça bir işe yaramayacak. Bunun için, hükümetlerin ve gönüllü kuruluşların, zaman zaman özel sektörle de işbirliği

yaparak hem araştırmalara hem de tohumların dağıtımına ve çiftçilere teknik yardım sağlanmasına yatırım yapması gerekiyor. Bu da, tohumlar çok uluslu şirketler tarafından pazarlanmaya devam ederse ve onlar gen koruma teknolojilerini yaygınlaştırırlarsa, gerçekleşebilecek bir hedefmiş gibi durmuyor. Terminatör gen teknolojisi olarak bilinen bu teknoloji, çiftçilerin bir sonraki ekim için tohum toplayarak bunları ekmesine olanak vermiyor.

Günümüzde gelişmekte olan ülkelerdeyse yaklaşık 1.4 milyar çiftçi, bu yöntemle tarım yapıyor ve kendi aralarında tohumları değiş tokuş ederek yeni türler yetiştiriyor. Terminatör teknolojiye, bitki türlerinin çiftçiler arasında değiş tokuş edilmesini önlemek üzere geliştirilmiş. Kimileri bu teknolojinin çiftçilere zararının dokunmayacağını ve çiftçilerin özel sektörden satın aldığı yeni türleri yeniden ekebileceğini söylüyor. Ama, eğer şirketler önemli genlerin DNA dizilimlerini patentlerle ve sahip oldukları tohumlaarın dağıtımını terminatör teknolojileriyle kontrol ederse, kamu sektörünün biyoteknolojiyi yoksulların gereksinimlerini karşılamak için kullanma çabasının da önüne geçilmiş olacak.

Terminatör teknolojilerin kullanılması söz konusu olmasa bile, gelişmekte olan ülkelerin kendi genetik kaynaklarını kullanma hakkı var. Öte yandan, bitki geliştirme uzmanlarının yeni teknolojileri yerel ortama uyum

sağlamış türler geliştirmek için kullanma hakkı ve yoksul çiftçilerin sömürülmesi gibi etik sorunlar da bulunuyor. Bu sorunların bir bölümü, ürünlerin genetik düzenlenmesinin özelleşmesinden, özellikle de patent kullanımından kaynaklanıyor. Patentler gelişmiş ülkelerde firmaların araştırmalara daha çok yatırım yapmasını sağlıyor, ancak yoksul çiftçiler için tohum üreten kamu sektörünün, zaten kısıtlı bütçelerle yapılan geliştirme çalışmalarına yük getirebiliyor.

GM ürünlerin ve bunları içeren besinlerin güvenilirliğiyle ilgili tartışmaların merkezinde, bunların yararlarının zararlarıyla karşılaştırılması yatıyor. GM karşıtlığı, riskler üzerinde, özellikle de doğal türlere zarar verilmesi riski üzerinde yoğunlaşıyor. Ancak, GM organizmaların hepsinin birbiriyle aynı olmadığının da göz önüne alınması gerekiyor. Bunların herbiri, farklı insanlara farklı yararlar sağlayabilir; çevreye ve insan sağlığına zararları da farklı farklı olabilir.

Özellikle gelişmekte olan ülkelerde iyi düzenlenmiş tarla testlerinin yapılması gerekiyor, çünkü, bu ülkeler de GM ürünleri kullanma ya da kullanmamanın taşıdığı riskler gelişmiş ülkelerdekilerde geçerli olanlardan çok farklı. Buna ek olarak, 21. yüzyılda tarımın 20. yüzyılda olduğundan çok daha verimli yapılması gerektiği de bir gerçek. 21. yüzyıl tarımının geçen yüzyıla göre çevreye çok daha az zarar vermesi de gerekiyor. □

GM bitki teknolojisi Avrupa’da büyük tepkiyle karşılanmıştı. Bir çok yerde eylemciler test tarlalarına saldırdılar düzenlediler.